PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · JĘZYK POLSKI · KLASA 6

Dział 3. Tryby czasownika; strona czynna i bierna

Tryb oznajmujący, przypuszczający i rozkazujący; tworzenie i pisownia form trybu przypuszczającego (-by) i rozkazującego; strona czynna i bierna, przekształcanie zdań, odróżnianie strony biernej od form na -no, -to. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Tryby czasownika; strona czynna i bierna – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 24 pkt
2	**Tryby czasownika; strona czynna i bierna – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	5 zad. 13 pkt
3	**Tryby czasownika; strona czynna i bierna – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	6 zad. 22 pkt
4	**Tryby czasownika; strona czynna i bierna – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	4 zad. 16 pkt
5	**Sprawdzian: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – grupa A** 20 minut · 19 pkt	6 zad. 19 pkt
6	**Sprawdzian: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – grupa B** 20 minut · 19 pkt	6 zad. 19 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Tryby czasownika; strona czynna i bierna – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 24 pkt

Przypomnij sobie

- **Tryb** czasownika pokazuje, jak mówimy o czynności: czy o niej informujemy, czy ją sobie wyobrażamy, czy do niej zachęcamy lub jej żądamy. Czasownik ma **trzy** tryby.

Tryb	Do czego służy	Przykłady
oznajmujący	informuje o czynnościach, które się dzieją, działy się lub będą się działy	czytam, czytałem, będę czytać, przeczytam
przypuszczający	mówi o czynnościach możliwych, wymarzonych lub zależnych od warunku; wyraża grzeczną prośbę	czytałbym, przeczytałabyś, czytalibyśmy
rozkazujący	wyraża polecenie, prośbę, radę lub zakaz	czytaj, przeczytajmy, czytajcie, niech czyta

- **Tryb oznajmujący** ma trzy czasy: przeszły (*pisałem*), teraźniejszy (*piszę*) i przyszły (*będę pisać, napiszę*). Czasowniki dokonane nie mają czasu teraźniejszego.
- **Tryb przypuszczający** tworzymy od formy czasu przeszłego i cząstek **-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście**: *zrobił → zrobiłbym*, *zrobili → zrobilibyśmy*.

Osoba	liczba pojedyncza	liczba mnoga
1.	zrobiłbym, zrobiłabym	zrobilibyśmy, zrobiłybyśmy
2.	zrobiłbyś, zrobiłabyś	zrobilibyście, zrobiłybyście
3.	zrobiłby, zrobiłaby, zrobiłoby	zrobiliby, zrobiłyby

- **Pisownia -by**: z osobową formą czasownika piszemy **łącznie** (*poszedłbym, chcielibyśmy*). Po innych wyrazach piszemy **osobno** (*ja bym, chętnie by, można by, trzeba by*), także po spójnikach (*czy by, albo by*). Wyrazy *gdyby, żeby, aby, jakby, choćby* piszemy zawsze łącznie.
- **Tryb rozkazujący** ma formy dla drugiej osoby liczby pojedynczej (*pisz, zrób*), pierwszej osoby liczby mnogiej (*piszmy, zróbmy*) i drugiej osoby liczby mnogiej (*piszcie, zróbcie*). Dla trzeciej osoby dodajemy partykułę **niech**: *niech pisze, niech piszą*.
- **Uważaj na pisownię** w trybie rozkazującym: *pomóż, połóż, otwórz* (ó!), *weź* (nie: weźmij), *zjedz, wyjdź*. Po zdaniu w trybie rozkazującym stawiamy kropkę albo znak wykrzyknika.
- **Strona czynna**: podmiot **wykonuje** czynność – *Kasia napisała list.* **Strona bierna**: podmiot **doznaje** czynności, czyli ktoś wykonuje ją na nim – *List został napisany przez Kasię.*

- **Forma strony biernej** to czasownik **być** lub **zostać** i wyraz utworzony od czasownika, który odpowiada na pytanie **jaki? jaka? jakie?**: *jest malowany, został zbudowany, będzie sprzątana, zostaną wysłane*. Wykonawcę czynności podajemy po przyimku **przez**: *przez mamę, przez burzę*.

Strona czynna	Strona bierna
Mama piecze ciasto.	Ciasto jest pieczone przez mamę.
Strażacy uratowali kota.	Kot został uratowany przez strażaków.
Wiatr złamie gałąź.	Gałąź zostanie złamana przez wiatr.

- **Jak przekształcić zdanie?** 1) Dopełnienie w bierniku (kogo? co?) staje się podmiotem. 2) Dodaj *być* lub *zostać* w tym samym czasie. 3) Wykonawcę wstaw po *przez*. Stronę bierną tworzą czasowniki, po których zapytamy **kogo? co?**. Czasowniki *spać, iść, śmiać się* jej nie mają.
- **Kiedy używamy strony biernej?** Gdy ważniejsze jest to, co się stało, niż kto to zrobił, albo gdy nie znamy wykonawcy: *Złodziej został zatrzymany.*
- **Nie myl** strony biernej z formą na **-no, -to**: *Zatrzymano złodzieja* to forma bezosobowa – nie ma podmiotu ani wyrazów *być, zostać*. Uważaj też na znaczenie: w zdaniu *Tomek został w domu* wyraz *został* znaczy „nie wyszedł” i nie tworzy strony biernej.

Trzy tryby i strona bierna

maluję – tryb oznajmujący

malowałbym – tryb przypuszczający

maluj! – tryb rozkazujący

Kot został uratowany przez strażaków. – strona bierna

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Nazwij tryb czasowników: „Gdybym miał czas, pomógłbym ci. Przyjdź jutro!”.
Gdybym miał i *pomógłbym* – tryb przypuszczający (czynność zależy od warunku). *Przyjdź* – tryb rozkazujący (prośba).

Przykład 2. Przekształć na stronę bierną: „Uczniowie posadzili drzewa”.
„Drzewa zostały posadzone przez uczniów”. Dopełnienie *drzewa* (co?) stało się podmiotem, wykonawcy są po przyimku *przez*, czas przeszły został zachowany.

Przykład 3. Czy zdanie „Posadzono drzewa” jest w stronie biernej?
Nie. To forma bezosobowa na *-no*. Nie ma w niej podmiotu ani czasownika *być* czy *zostać*. Nie wiemy, kto posadził drzewa.

Tryby czasownika; strona czynna i bierna – ćwiczenia podstawowe

KARTA 2/6

Sprawdzam, czy rozumiem podstawy

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 13 pkt

Pamiętaj: maluję – tryb oznajmujący

1 **Przekształć zdania na stronę bierną.** ___ / 3 pkt

a) Kot złapał mysz.

b) Tata myje samochód.

c) Uczniowie posprzątają klasę.

2 **Przekształć zdania na stronę czynną.** ___ / 3 pkt

a) Wiadomość została wysłana przez Maćka.

b) Drzewo zostało przewrócone przez wichurę.

c) Lekcja jest prowadzona przez panią Nowak.

3 **Wpisz czasowniki w trybie rozkazującym.** ___ / 4 pkt

1. (ty) zamknąć: _____ okno!
2. (my) zaśpiewać: _____ piosenkę!
3. (wy) posprzątać: _____ pokój!
4. (ona) zadzwonić: _____ do mnie!

4 **W którym zdaniu jest błąd w zapisie?** ___ / 1 pkt

A. Można by pojechać nad morze.

B. Ja bym pojechał nad morze.

C. Chciałbym pojechać nad morze.

D. Chciał bym pojechać nad morze.

Sprawdzian: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – grupa A

KARTA 5/6

20 minut · 19 pkt

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 19 pkt

1 Przyporządkuj czasowniki do trybów. ___ / 6 pkt

piszę pisałbyś pisz niech czyta czytalibyśmy przeczytam

oznajmujący	przypuszczający	rozkazujący

2 Wpisz formę trybu rozkazującego dla drugiej osoby liczby pojedynczej. ___ / 3 pkt

1. wziąć – _____ 2. pomóc – _____ 3. położyć – _____

3 Przekształć zdania na stronę bierną. ___ / 4 pkt

a) Mama ugotowała zupę.

b) Ogrodnik podlewa kwiaty.

4 Przekształć zdanie na stronę czynną. ___ / 2 pkt

Szyba została zbita przez piłkę.

5 Podkreśl poprawny zapis. ___ / 3 pkt

1. Chętnie **(zjadłbym/zjadł bym)** lody.
2. Nie wiem, **(czy by/czyby)** nie zadzwonić.
3. **(Gdybyś/Gdy byś)** przyszedł, pograłbyś z nami.

6 Które zdanie jest w stronie biernej? ___ / 1 pkt

A. Wysłano list wczoraj.

B. List został wysłany wczoraj.

C. Kuba został wczoraj w domu.

D. Kuba wysłał list wczoraj.

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Tryby czasownika; strona czynna i bierna – zestaw 6 kart pracy z kluczem i powtórką, klasa 6

Podgląd pokazał 6 z 17 stron. Pełna wersja: 17 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – najważniejsze wiadomości – 5 zadań, 24 pkt
- Karta 2: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – ćwiczenia podstawowe – 5 zadań, 13 pkt
- Karta 3: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – utrwalenie – 6 zadań, 22 pkt
- Karta 4: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – w praktyce – 4 zadania, 16 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – grupa A – 6 zadań, 19 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Tryby czasownika; strona czynna i bierna – grupa B – 6 zadań, 19 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z przykładami.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/jezyk-polski-klasa-6-dzial-03-tryby-czasownika-strona-czynna-i-bierna-zestaw